

Oponentský posudek na Disertační práci MgA. Pavla Svobody pod názvem Varhanní tvorba na objednávku Mezinárodní soutěže Pražské jaro

Disertační práce Pavla Svobody je cenným přínosem do historie varhanního umění u nás. Zařazení varhan do rámce Mezinárodních soutěží Pražského jara bylo významnou pomocí pro tento obor, který měl za sebou mnohdy složitou historii. V době totalitního režimu a prosazování ateismu, nebyly u nás povolovány koncerty v kostelích a koncertních sálů s varhanami bylo málo. Snad jedinou výjimkou byly koncerty u sv. Jakuba v Praze a sv. Mořice v Olomouci. Reformované církve mívaly hudební nešpory - koncerty spojené bohoslužbou. Významnou pomocí pro prosazení tohoto oboru byla opakovaná zařazení tohoto oboru mezi Mezinárodní hudební soutěže Pražské jaro. Svobodova práce je cenným dokumentem informujícím o vzniku řady varhanních skladeb, které byly napsány na objednávku. Ke každé skladbě uvádí komentář k formě, zajímavostem a souvislostem. Skladby jsou podrobeny rozboru. Zmiňuje se rovněž o osobnostech, které soutěž ovlivnily, společensko politické situaci, v níž se konala, srovnání s ostatními soutěžemi. Autor zde uvádí programy jednotlivých ročníků, složení porot. Je zajímavé, že tehdy bývaly poroty často dvanáctičlenné, v dnešní době mívají méně členů. V práci jsou uvedeny varhany, na kterých soutěž probíhala. Původně to byly pouze varhany v Rudolfinu v Praze, později, podobně jako v jiných zemích, bylo nástrojů více. Problémem někdy bývá volba soudobé skladby, zvláště pokud je zařazena mezi povinné skladby. (Dovolím si zde uvést vzpomínku ze sedmdesátých let. V Lipsku, tehdejší NDR, se konala Varhanní soutěž J.S.Bacha. V prvním kole byla jako povinná zařazena skladba místního varhaníka - na jeho jméno si již nevzpomínám. Doprovázela jsem tehdy své žáky do Lipska a jeden z nich, který s velkou nechutí nastudoval tuto skladbu, po svém vyřazení v prvním kole toto dílo roztrhal a nevyplaceně poslal autorovi opusu. Všichni soutěžící z NDR samozřejmě postoupili.) Pokud si soutěžící měli možnost vybrat soudobou skladbu českého autora, nejvíce uspěli Petr Eben a Miloslav Kabeláč.

Práce se dále věnuje stručné historii pražskojarních soutěží. První varhanní soutěž se poprvé konala v roce 1958. Další část práce je věnována osobnostem českých varhaníků a zařazení varhan mezi soutěžní obory. Vlivu politiky na varhanní soutěže si všímá další část práce. Naší chloubou jsou základní hudební školy. Je možno konstatovat, že jsou našim rodinným stříbrem. Otázce historických nástrojů je věnováno následující zamyšlení. Praha se může pochlubit varhanami od Hanse Heinricha Mundta (1632 - 1691) v chrámu Matky Boží před Týnem. Ještě před restaurováním jsem na nich s Dvořákovým komorním orchestrem řízeným Vladimírem Válkem v roce 1982 a 1984 nahrála čtyři koncerty J. V. Stamice (objevené v Anglii) a další dva od G. Langa a J. J. Agrella.

Různé jsou hodnotící systémy mezinárodních soutěží. Většinou se bodují od 1 do 25 bodů. Nejvíce jsem ocenila hodnocení, když jsem byla členkou poroty mezinárodní soutěže Grand Prix de Chartres. Má dlouholetou tradici a patří mezi nejprestižnější varhanní soutěže. Podle mého názoru se jedná o nejspravedlivější soutěž, kterou jsem poznala. Byla zcela anonymní, před soutěží nebyl vydán seznam soutěžících, porota byla po všechna kola za zástěnou a neviděla na hrajícího. Hodnotili jsme jen čísla, a to velmi stručně: oui - peut-etre - non (ano - možná - ne).

Práce Pavla Svobody se dále věnuje odměnám laureátů a financování kultury a této soutěže. Další část se zabývá jednotlivými ročníky varhanních soutěží Pražského Jara, jejich programem a laureáty.

Dále nalezneme rozbory skladeb Petra Ebena, Miloslava Kabeláče a Otmara Máchy. Soutěžním nástrojům je věnována další část práce.

V závěru autor uvádí prameny a literaturu. V závěru je otištěna Toccata drammatica per organo od Petra Fialy.

Jako oponent hodnotím práci velmi pozitivně jako obohacení celého oboru.

Prof. MgA. Alena Štěpánková Veselá

P.S. V hodnocené práci na str.17 je konstatováno, že chybějící soutěž žáků základních uměleckých škol v oboru varhany suplovala od roku 2001 pardubická soutěžní přehlídka Organum Regium. Dovolím si toto tvrzení opravit. Na opavských varhanách v Domě Petra Bezruče jsem se svým bývalým absolventem Alešem Rybkou iniciovala postavení nových třímanuálových varhan firmou Rieger-Kloss a založila Soutěž mladých varhaníků. Měla dvě kategorie, první pro amatéry-žáky Lidových uměleckých škol (nyní Základních uměleckých škol), druhá pro studenty konzervatoří. Od roku 1978 probíhala jako bienále a prošla jí většina českých a slovenských varhaníků mladé a střední generace. Později byla tato soutěž přehodnocena na soutěž mezinárodní.

7. 9. 2020